

Ekspresionizam Futurizam Kubizam

Avangardni pokreti koji se javljaju u Evropi uoči I svetskog rata.

Lyonel Feininger
Kirche Benz, 1913.

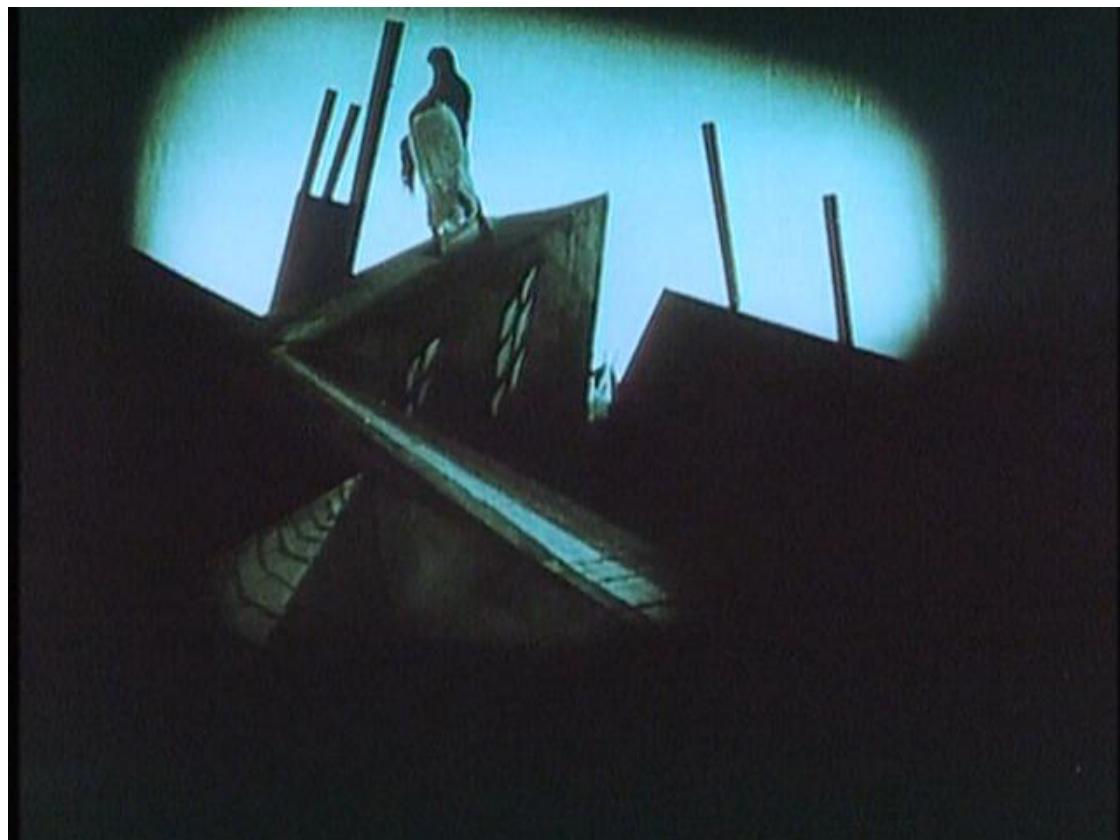

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Ekspresionizam se javlja u nemačkoj umetnosti već pre I svetskog rata (1905 - 1924) kao reakcija na događaje u literaturi i umetnosti, naturalizam i impresionizam. Paralelno deluju dve grupe umetnika: "Die Brücke" (1905, Most) i "Der Blaue Reiter" (1911, Plavi jahač).

Ekspresionizam u umetnosti i arhitekturi izraz je subjektivnih reakcija prema stvarnosti, izražen najčešće izlomljenom formom i snažnim koloritom.

Forme građevina su tako trebale bile proizvod unutrašnjih osećanja, patetike i fantazije zajedno, te stremljenja ka "boljem" svetu.

Kadar iz filma "Kabinet doktora Kaligarija"

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Ekspresionistička arhitektura nema formalni program ili manifest; većina ekspresionističkih arhitekata je ekspresionistički izraz zadržala samo u jednom periodu svog razvoja (revolt - protiv tradicije). Ekspresionizam je, u principu, nemački fenomen (za Nemačku je karakteristično postojanje više relativno nezavisnih kulturnih centara sa svojim školama arhitekture; karakteristična je i sklonost nacionalnoj arhitekturi, a protiv eklekticizma).

Radovi arhitekata secesionista kao sto su: August Endell, Joseph Maria Olbrich, Bernhard Pankok, Hermann Obrist, Richard Riemerschmid i Henry van de Velde te industrijski objekti Petera Behrensa (AEG) i **Hansa Poelziga (Fabricki Kompleks 1911-12 i Wasserturm-Vodotoranj iz 1911)** u Posenu predstavljali su osnove za razvoj ekspresionisticke arhitekture.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Radovi arhitekata secesionista kao sto su: August Endell, Joseph Maria Olbrich, Bernhard Pankok, Hermann Obrist, Richard Riemerschmid i Henry van de Velde te industrijski objekti Petera Behrensa (AEG) i Hansa Poelziga (Fabricki Kompleks 1911-12 i Wasserturm-Vodotoranj iz 1911) u Posenu (Poznanj) predstavljali su osnove za razvoj ekspresionisticke arhitekture.

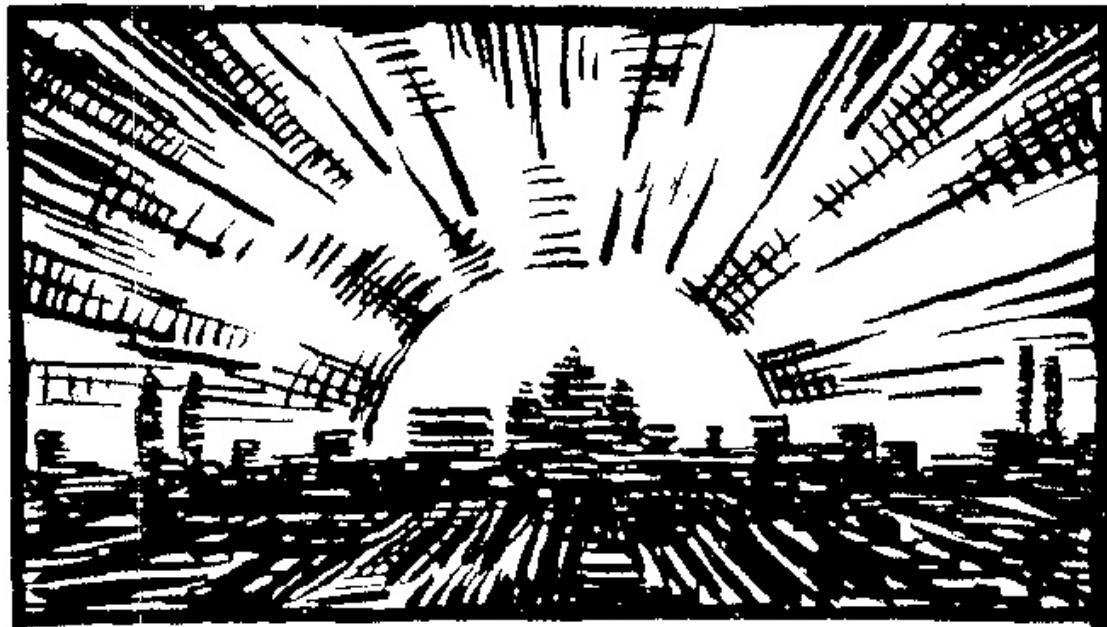
Peter Berens, Fabrika turbina AEG, 1908-09.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Bruno Taut 1919. pokreće časopis "Praskozorje" i utopijsku korespodenciju zvanu "Stakleni lanac" u kojoj učestvuje 14 arhitekata; cilj "Staklenog lanca" je emancipacija kreativne uloge nesvesnog. Stakleni lanac" traje od 1919. do kraja 1920. (približno 13 meseci). Učesnici "Staklenog lanca" posebno su se zalagali za stvaranje srednjevekovnog modela graditeljskog tima, predlažu "Staklene spomenike koji će zračiti svetlošću"

1920. počinje raspad "Staklenog lanca" zbog toga što neki od učesnika uviđaju nesklad između "slobodene nesvesne forme" i savremene gradske forme, koja teži racionalnim montažnim, industrijskim procesima.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Bruno Taut

Stakleni paviljon, izložba Werkbunda u Kelnu, 1914.

Tautov paviljon (višeugaona osnova; fontane sa kaskadama; osvetljeno raznobojnim reflektorima) ima nešto od duha gotske katedrale; posvećen je svetlu, predstavlja težnju ostvarenja paradigmе svih kulturnih zgrada i urbanog elementa za preobražaj društva.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Bruno Taut

Stakleni paviljon, izložba Werkbund u Kelnu, 1914.

Svetlo u Paviljonu prostire se kroz fasetiranu kupolu i zidove od staklenih blokova i osvetjava aksijalnu prostoriju sa 7 slojeva oplate, optočenu staklenim mozaikom.

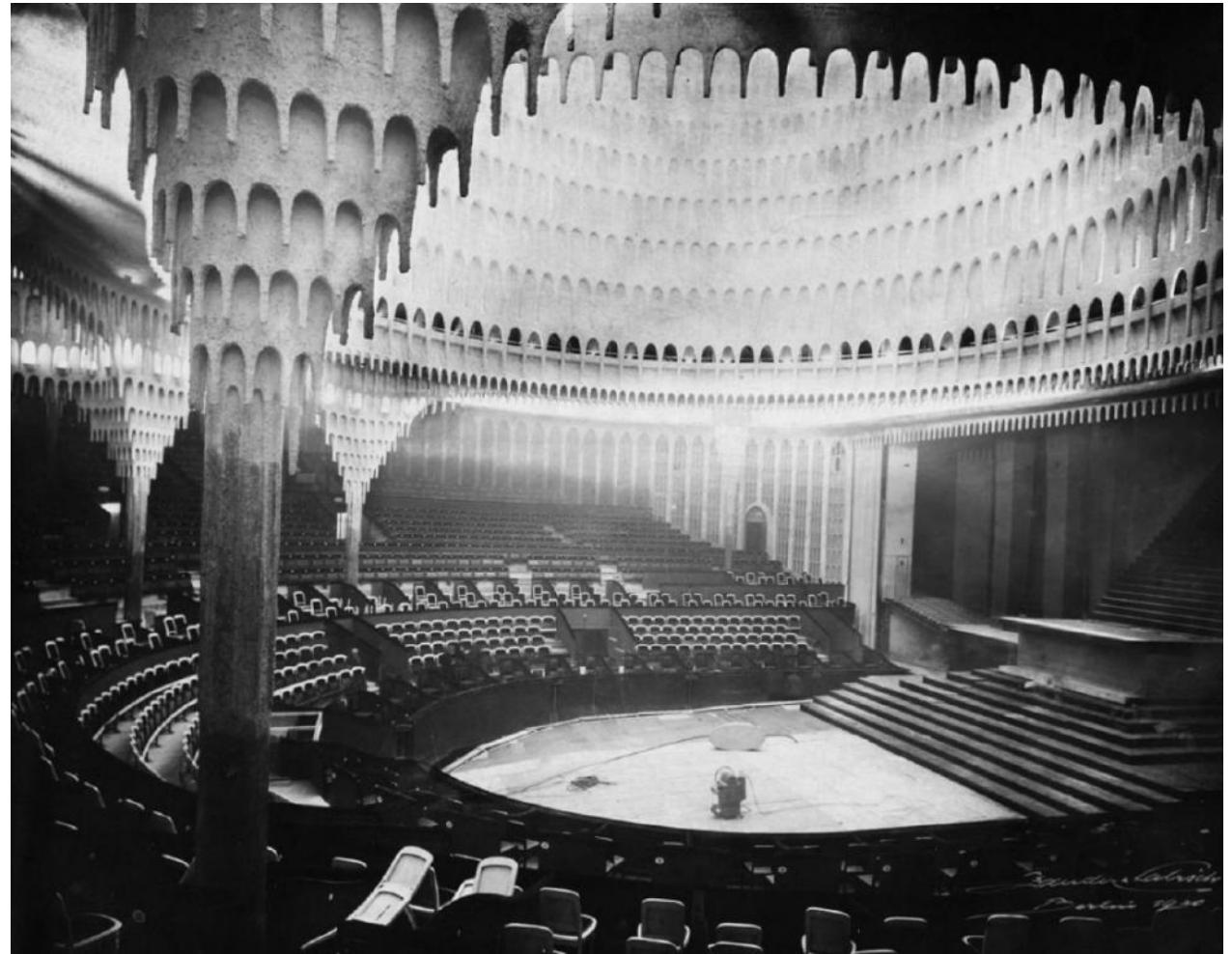

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Hans Pelzig

Veliko pozorište, Berlin, 1919.

Pozorište sa 5000 mesta - adaptacija cirkuske zgrade (stare tržnice, kasnije cirkus); spolja - ogromne mase u zrnastom malteru, blizak kontakt kolosalne pozornice i auditorijuma, površine oživljene uskim slepim lukovima u unutrašnjosti - "stalaktitski" enterijer sale (kao pećina) - izведен iz potreba akustike i osvetljenja, foaje sa neobičnim pečurkastim stubovima

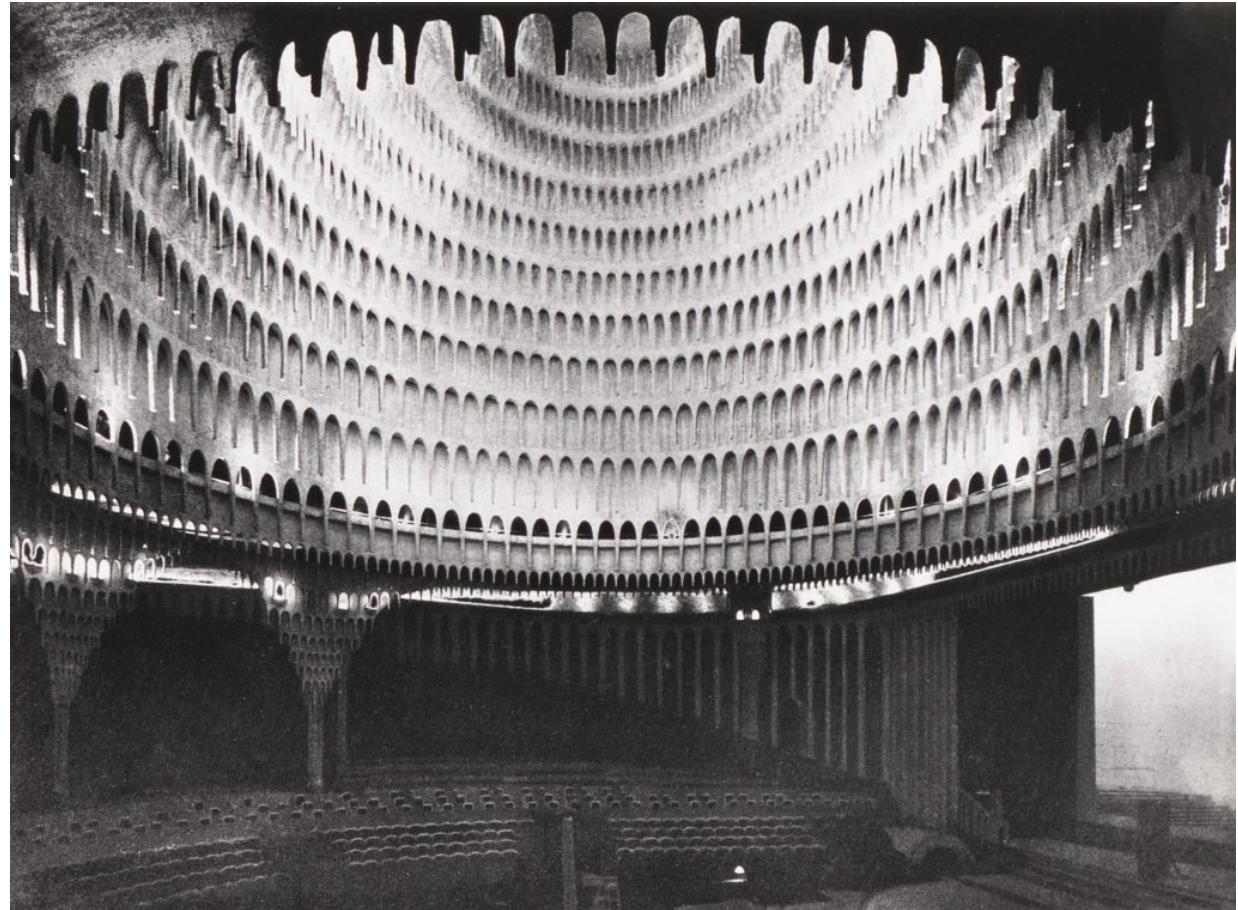

Ekspresionizam u nemackoj arhitekturi

Hans Pelzig

Veliko pozorište, Berlin, 1919.

Pozorište sa 5000 mesta - adaptacija cirkuske zgrade (stare tržnice, kasnije cirkus); spolja - ogromne mase u zrnastom malteru, blizak kontakt kolosalne pozornice i auditorijuma, površine oživljene uskim slepim lukovima u unutrašnjosti - "stalaktitski" enterijer sale (kao pećina) - izведен iz potreba akustike i osvetljenja, foaje sa neobičnim pečurkastim stubovima

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Hans Pelzig

Veliko pozorište, Belin, 1919.

Pozorište sa 5000 mesta - adaptacija cirkuske zgrade (stare tržnice, kasnije cirkus); spolja - ogromne mase u zrnastom malteru, blizak kontakt kolosalne pozornice i auditorijuma, površine oživljene uskim slepim lukovima u unutrašnjosti - "stalaktitski" enterijer sale (kao pećina) - izведен iz potreba akustike i osvetljenja, foaje sa neobičnim pečurkastim stubovima

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erih Mendelson

Erih Mendelson (1887-1953) bio je poznati nemački arhitekta pristalica generacije ekspresionizma i organske arhitekture koji je realizovao tip arhitekture koju je prezentovao na građevinama robnih kuća, administrativnih zgrada i fabrika.

Mossehaus, Berlin, 1921-23.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erich Mendelson
Ajnšatajnov toranj (oservatorija)
Potsdam kraj Berlina, 1917-21.;

Einsteinova kula je astrofizička opservatorija u Naučnom parku Albert Einstein u Potsdamu,. Sagrađena je za smeštaj solarnog teleskopa koji bi potvrdio teoriju relativnosti Alberta Ajnštajna. Iako Einstein nikada nije radio тамо, podržavao je izgradnju i rad teleskopa. Svetlost sa teleskopa usmerena je kroz osovinu do podruma u kojem se nalaze instrumenti i laboratorijsa više od pola tuceta teleskopa. Ovo je bio jedan od prvih velikih projekata Mendelsohna.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erich Mendelson
Ajnšatajnov toranj (oservatorija)
Potsdam kraj Berlina, 1917-21.;

Spoljašnjost je prvo bitno zamišljena u betonu, ali zbog poteškoća u izgradnji sa kompleksnim dizajnom, zgrada je uglavnom realizovana u cigli, prekrivena štukaturom. Zbog toga što je materijal izmijenjen tokom izgradnje zgrade, dizajn nije ažuriran kako bi se prilagodio. Ovo je izazvalo mnoge probleme, kao što su pukotine i vlažnost.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erich Mendelson
Mossehaus,
Berlin, 1921-23.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erich Mendelson

**Robna kuća Petersdorf,
Breslau, Poljska, 1927.**

Remek-delo kasnije faze Mendelsona, smena staklenih prozorskih traka i profilisanih parapeta, jednostavna, a dinamizirana geometrija

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

Erich Mendelson
Shocken Kaufhaus
Stuttgart 1928.

Zgrada je izvedena od opeke i betona, sa velikim staklenim površinama. Smatra se najznačajnijim delom Mendelsona u oblasti maloprodajnih objekata.

Godine 1960. lokalna vlast srušila je prodavnicu, uprkos međunarodnim protestima.

Ekspresionizam u nemačkoj arhitekturi

**Čilehaus, Hamburg,
1922.-1924**

„Čileanska kuća“ u Hamburgu je desetospratna poslovna zgrada koja je izgrađena od 1922-24. godine prema projektu arhitekta Fritza Högera u stilu moderne arhitekture, poznatom kao „Brick expresionism“. Zgrada je upisana na UNESCO-v popis mesta svetske baštine u Evropi 2015. godine.

Futurizam

Umetnički pokret u Italiji, 1909.-15. okrenut viziji nove civilizacije budućnosti; začetnik i vođa književnik Filipo Tomazo Marineti. Pokret je činio jezgro pisaca, slikara, vajara, arhitekata, muzičara, pozorišnih umetnika.

Buntovna retorika futurizma bila je usmerena protiv celokupnog koncepta savremenog društva, kao dekadentnog, okoštalog, statičnog, materijalističkog; naročito je oštro napadana tradicionalistička kultura i umetnost i njihove institucije; futuristi prizivaju rat kao sredstvo pročišćenja, posle čega je moguć novi početak.

Futurizam

Italijanski futurizam

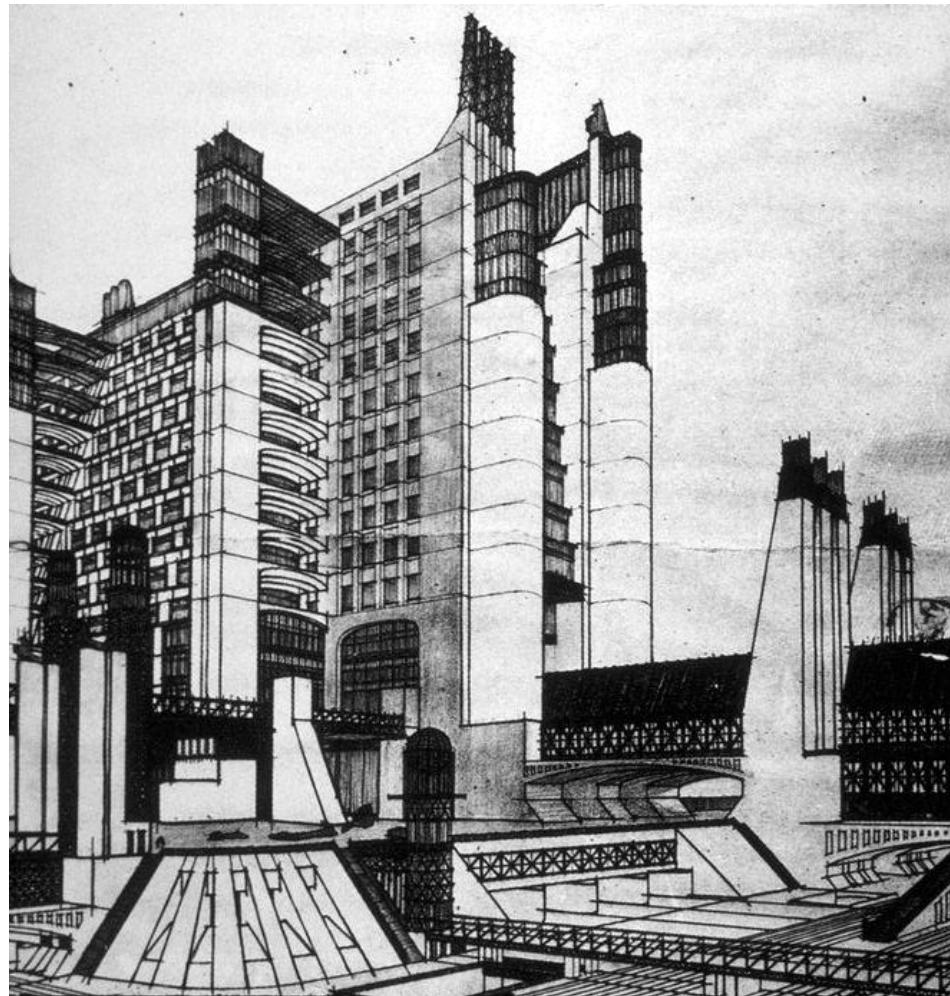
Antonio Sant Elia 1888-1916.

Studirao na Akademiji Brera.

1912. Osniva grupu Nouve Tendenze

1914. grupa u Milandu priređuje Izložbu novog grada ("Citta Nuova") - "izložba lombardijskih umetnika";

11 jula 1914. izlazi "Manifest futurističke arhitekture" - negiranje prošlosti, stvaranje nove arhitekture; pridružio se Marinetijevom futurističkom pokretu; bio je socijalista.

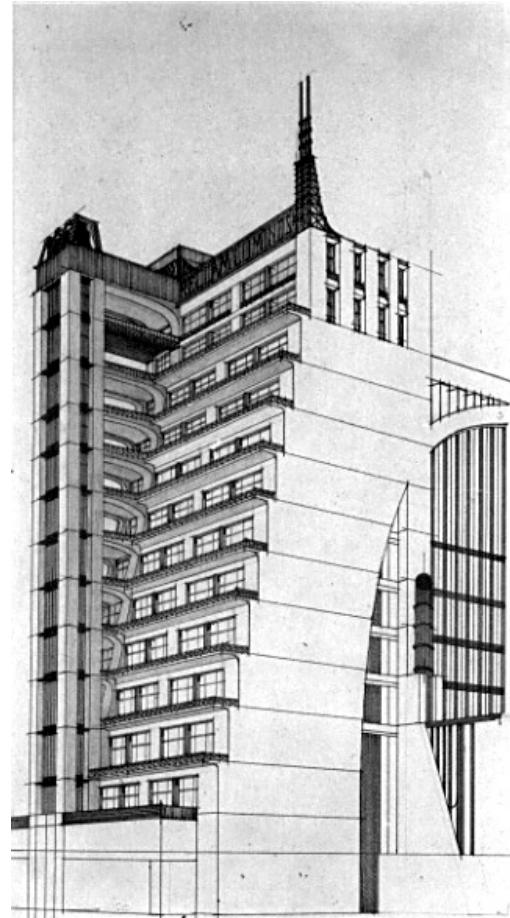

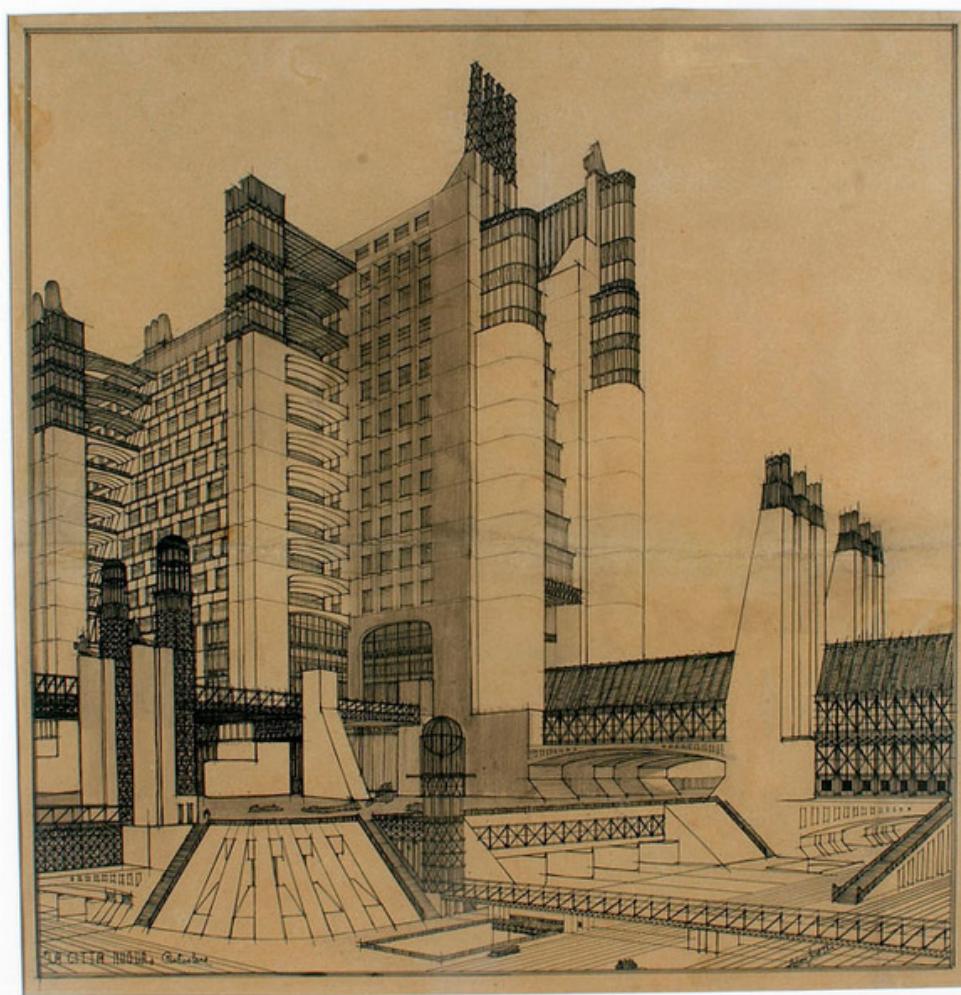
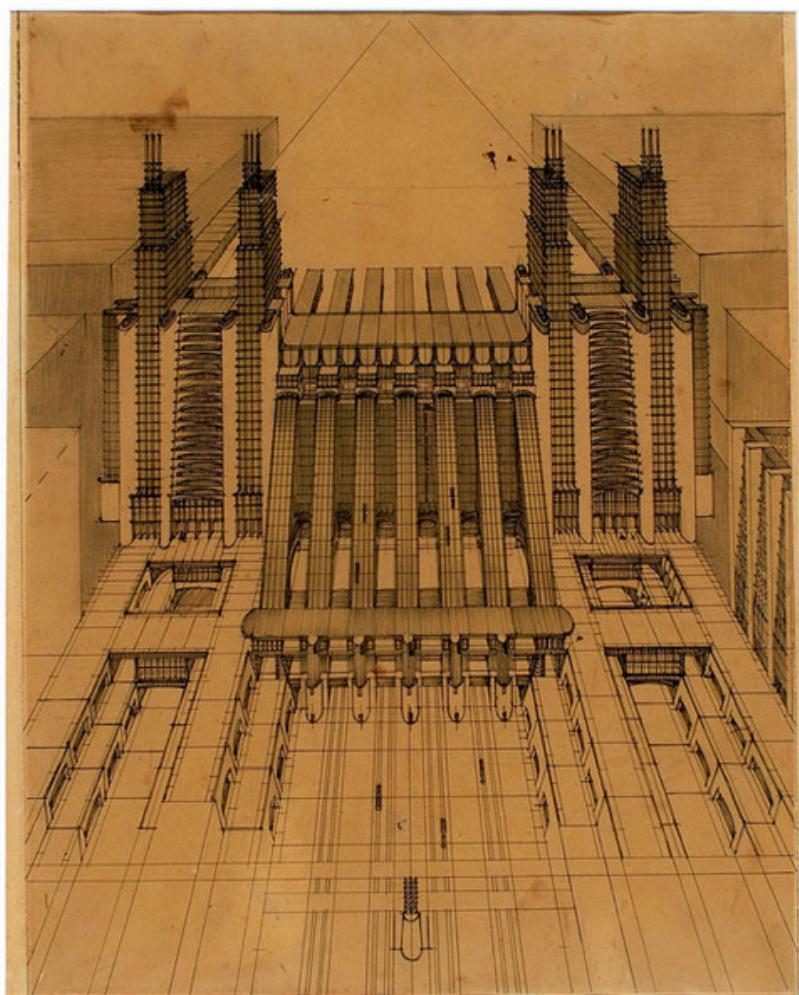
Futurizam

Projekat futurističkog grada

Vizualizacije Novog grada (Cita Nuova) u budućnosti - ulice u više nivoa; široke višespratne saobraćajnice, pokretni hodnici i stepeništa između terasasto postrojenih zgrada, liftovi spolja - grad liči na mehanizam - dinamična fantazija; u okviru projekta: železnička stanica, aerodrom, mostovi i td.;

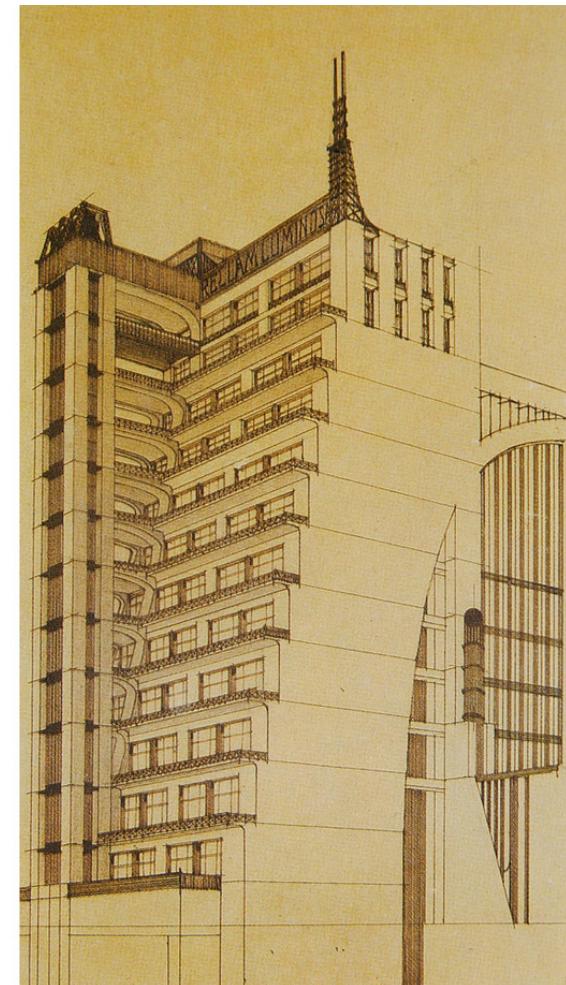
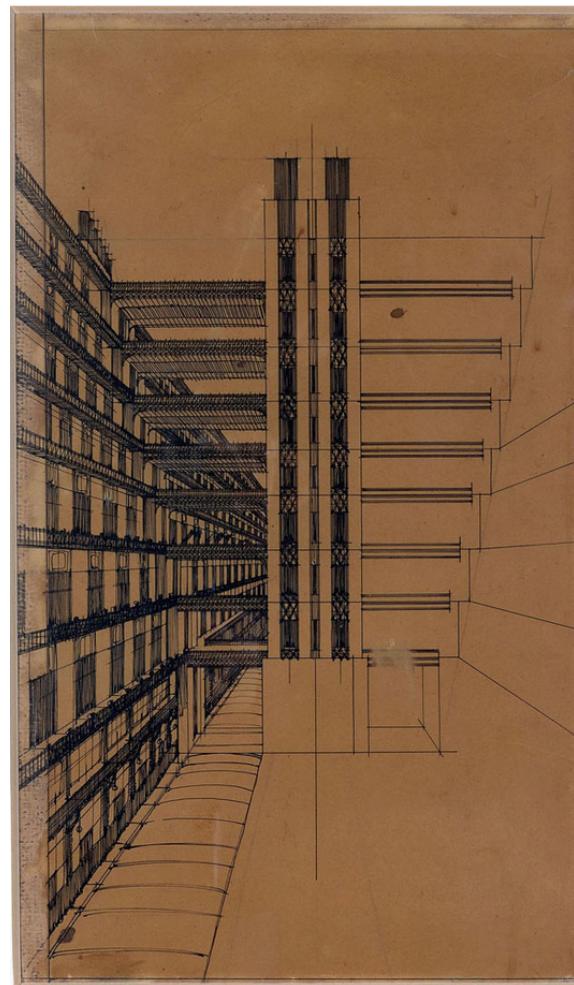
Ne bavi se analizama privrednih, statističkih i sličnih aspekata grada.

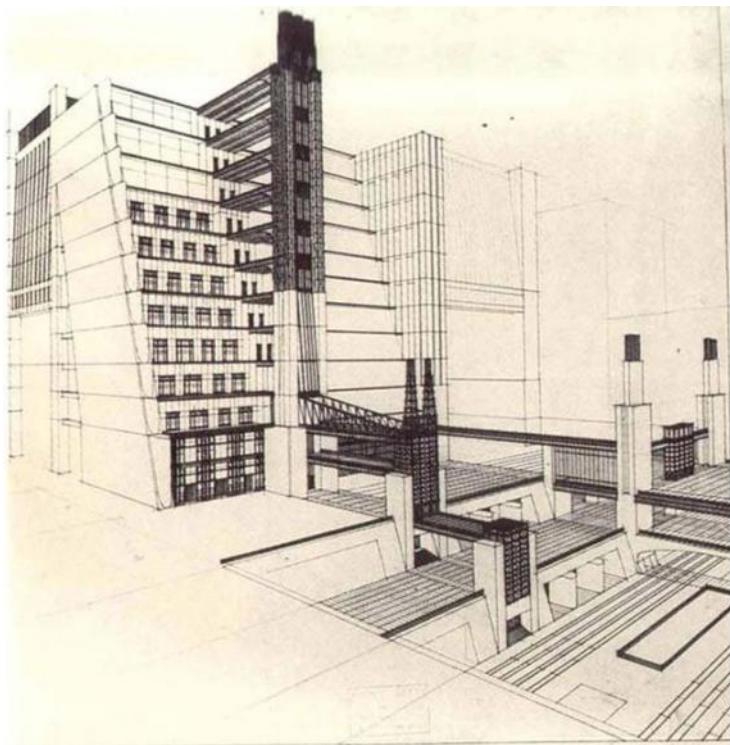
Futurizam

Projekat futurističkog grada

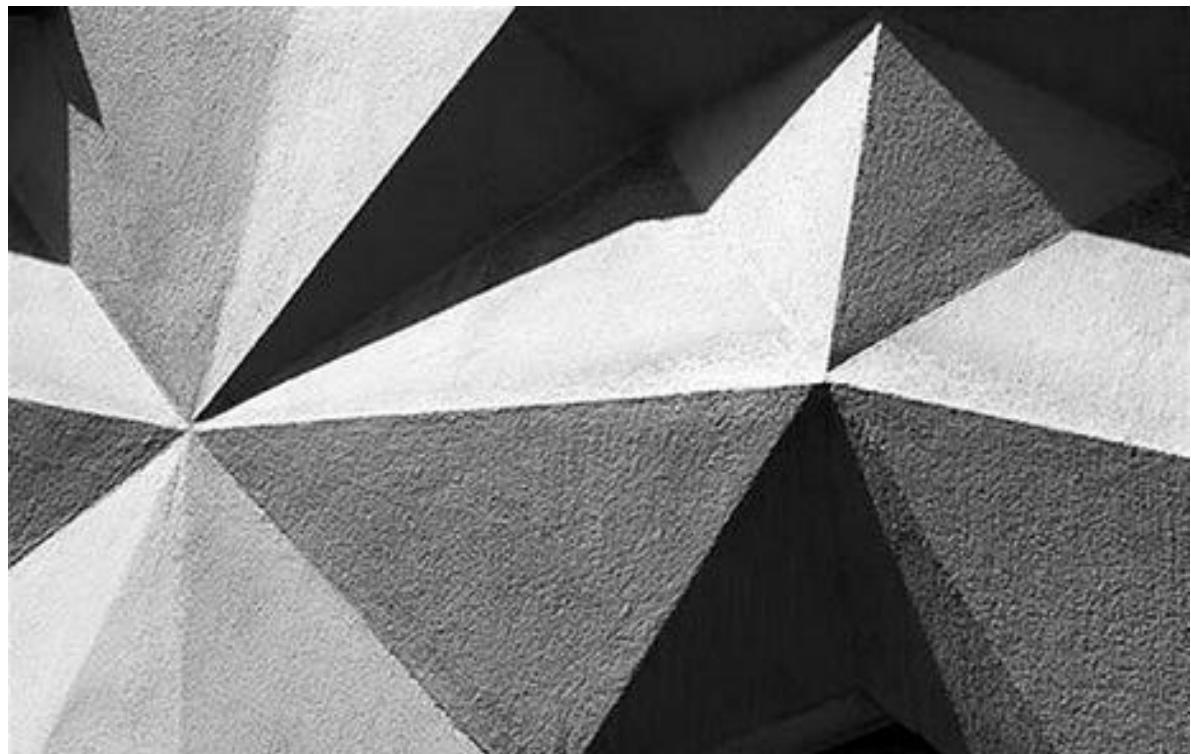
Futurizam

Antonio Sant'Elia

Kubizam

Češka kubistička arhitektura predstavlja jedinstven doprinos češke kulture svetu umetnosti. Drugim rečima, arhitektonski kubizam nije nigde drugde razvijen. Iako je forma fasetirana i ekspresivna, bez pravih uglova, kubistički objekti nisu derivati kubističkih slika, one se paralelno razvijaju. Češka kubistička arhitektura evoluirala je od sopstvene teorije i nastojala je da reši sukob između dinamičnog procesa umetničkog stvaranja i njegovog statičkog rezultata, arhitekture.

Kubizam

Češki kubizam

“Crna Madona”, 1911-12, Prag

Jozef Gočar

Prva kubistička struktura podignuta u Pragu, kao robna kuća. Od 2010. nalazi se na listi zaštićenih kulturnih dobara. Nazvana je po skulpturi koja se nalazila na zgradi koja je bila na tom mestu, a čija je kopija na fasadi ovog objekta.

Kubizam

Češki kubizam

Vila Kovarovič 1912-13.

49-VI Libušina Street, Prag

Autor Jozef Hohol

Dvorišni izgled

Kubizam

Češki kubizam

Najamna zgrada Hodek

1913-1914, Prag

Jozef Hohol

Nekoliko kuća u kubističkom stilu, nalazi se na periferiji grada - pod obroncima Višegrada. Ovu je projektovao Jozef Hohol, student Ota Vagnera. Najamna zgrada Hodek izgrađena je 1913-1914.

Kubizam

**Keystone Office Building, Prague,
Czech Republic, 2010–2012.**

Savremena interpretacija češkog kubizma – poslovni objekat inspirisan kubističkim oblikovanjem.

